

TMMOB

JMO Başkanı Dünder Çağlan'ın Açılış Konuşması

Sayın Müsteşarlarım, kamu kurumlarımızın değerli Genel Müdürleri ve yöneticileri, sayın TMMOB yönetim kurulu üyeleri, saygıdeğer Oda yöneticileri, kurultayımızı onurlandıran saygı değer bilim insanları, değerli meslektaşlarım, sevgili öğrenciler, basınımızın seçkin temsilcileri, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının düzenlediği 62. Türkiye Jeoloji Kurultayı'na hoş geldiniz diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin en önemli en uzun soluklu tek bilimsel etkinliği olan Türkiye Jeoloji Kurultayı 62. yaşına ulaşmış bulunuyor. 1947 yılında bir avuç Türkiye aydınlanmacısı yerbilimcinin başlattığı bu serüveni TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak devam ettirmenin onuru ve gururunu yaşıyoruz. 61 yıldır kurultaylarımıza emek vererek bugünlere taşıyan meslektaşlarımıza buradan şükranlarımı sunuyorum, aramızdan ayrılanları saygıyla anıyorum.

Bilimsel bir şölen olan kurultayımızın niteliği sürekli artarak, uluslararası katılımlı etkinlik düzeyini de aşarak bugün uluslararası bir boyuta ulaşmış bulunmaktadır.

Jeolojinin eşsiz enginlikteki alanlarında üretilen bilimsel araştırma ve çalışmaların sunulduğu, tartışılarak zenginleştiği kurultaylarımız, ülke yerbilimine önemli bilimsel katkılar sunmasının

yanında, üniversite, kamu ve özel sektör kuruluşlarını bir araya getiren, yerbilimcileri buluşturan önemli bir fonksiyonu da yerine getirmektedir.

Uluslararası Jeoloji Birliği (IUGS) ve UNESCO'nun girişimleriyle, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen ve esas olarak 2008 yılı olmakla birlikte 2009 yılında da devam eden 'Dünya Yer Yılı' etkinlikleri kapsamında 'Toplum İçin Yerbilimleri' ilkesini de karşılaması, kurultayımıza ayrı bir önem ve anlam kazandırmaktadır.

Değerli katılımcılar,

1974'te 161 üye ile kurulan TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası bugün 13300 üyeye, 11 Şube, 67 il ve 1 İlçe Temsilciliğine ulaşarak kurumsallaşma yönünde önemli gelişmeler sağlamıştır.

Toplumcu bir bakışla, ülkeye, topluma, mesleğe ve meslektaşlara ilişkin çalışmalarını yürütmeyi, mesleki uzmanlığımızın kamu yararına kullanılmasını esas alan Odamız, sadece son 10 yılda 300'den fazla bilimsel etkinlik düzenlemiş, 100'e yakın kitap için 150 binden fazla baskı yaparak bilimi toplumsal yaşamda başat kılmanın araçlarını yaratmaya çalışmış, ülkenin hemen her köşesinde meslek alanlarımızla ilintili toplumsal boyutu olan mesleki konuları ele alarak; bilimi, bilimsel düşünceyi halkla buluşturma çabası içinde olmuştur.

Odamız; bilimin toplumsal yaşamla içselleştirilmesi olarak algıladığı başta kurultayımız olmak üzere, bu bilimsel etkinlikleri son dönemlerde bilim ve bilimsel düşüncenin yerine konulmaya çalışılan doğma ve hurafeye karşı inadına sürdürme kararlılığındadır.

Uygurlık tarihinin beşiği olan, bilim ve felsefenin anavatanı; Tales'in, Anaksimander'in, Anaksimenes'in, Strabon'un, Diyojen'in, Homeros'un ve Herodot'un yaşadığı Anadolu'da, akla, gözleme, deneye ve sorgulamaya dayalı bilimsel düşünce yerine dogmatik düşüncenin sistemli olarak yerleştirilmesi artarak devam etmektedir.

Darwin'in doğumunun 200., 'Türlerin Kökeni' adlı evrim teorisini geliştirdiği kitabının 150. yılı dolayısıyla 2009 yılı tüm dünyada 'Darwin Yılı' olarak kutlanırken ülkemizin en önemli bilimsel kuruluşu olarak bilinen TÜBİTAK'ın bilim ve teknik dergisinde Darwin'in ve evrim teorisinin çıkarılması bunun hissedilir ve utanç verici sonucu olmuştur.

Aldıkları eğitim ve pratik formasyonları gereği, en katıksız bilimsel düşünme tarzına sahip olarak doğayı yorumlayan jeoloji mühendislerinin ve Odasının, doğanın, toplumun, evrenin doğal birliği ve bütünlüğü içerisinde bilimsel verilerle ortaya konulan gerçeklerin karanlıkla örtülmesine izin vermeyeceği bilinmelidir.

Değerli meslektaşlar,

Ülkemizde uygulanan bilim dışı, toplumsal faydayı gözetmeyen neoliberal politikalar sonucunda kamu varlıklarımız özelleştirmelerle yerli ve yabancı sermayeye aktarılırken, temel kamu hizmetleri ticarileştirilmekte, başta metalik madenlerimiz olmak üzere bütün doğal kaynaklarımız sınırsız olarak ulusötesi şirketlere açılmış bulunmaktadır.

Bununla da yetinilmemiş, akarsularımızın ve su havzalarımızın da satılmasının hazırlıklarına başlanmış bulunmaktadır. 16-22 Mart tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 5. Dünya Su Forumu ile yer üstü ve yer altı sularımızı uluslararası tekelere açmanın çalışmalarını yapılmış, bir yaşam hakkı olan suyun ticarileştirilmesinin zemini yaratılmıştır.

Halen 26 ülkede 350 milyon kişi susuzluk çektiği, 1,2 milyar civarında insanın ise yeterli su kaynağına sahip olmadığı bilinmektedir. Her yıl çoğunluğu çocuk 5 milyon kişinin su yetersizliğinden ve kirli sulardan kapıldığı hastalık sonucu yaşamını yitirdiği, önümüzdeki 30 yıl içinde 60 ülkede toplam 7 milyar insanın su kıtlığından etkileneceği öngörülmektedir. Kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının yılda 1570 m³ olduğu ve kullanılabilir su miktarına göre dünyada 45 ci sırada yer alan ve suları sınırlı ve sorunlu olan ülkemizde ve dünyada, doğal bir insan hakkı olan suyun kamu hizmeti olmaktan çıkarılarak ticari bir meta haline getirilmesi ciddi ve tehlikeli bir gelişmedir. Bu duruma karşı çıkmak ve tüm tatlı su kaynaklarımızın kamu yararı doğrultusunda insanı merkezine alan bir planlama anlayışı ile kamu eliyle yönetilmesini sağlamak en temel görevlerimizden biri olmalıdır.

Değerli katılımcılar,

ABD de başlayan ve tüm dünyayı etkileyen kapitalizmin krizi, tüm ülkelerde üretim-yatırım-büyüme alanında, yani reel ekonomide derin bir kriz yaratmıştır. Meslek alanımızı çok yakından ilgilendiren madencilik sektörü de krizden ciddi olarak etkilenmiş, Uluslararası piyasalarda, Türkiye'nin maden ihracatında önemli yer tutan bakır, alüminyum, kurşun, nikel, kalay, çinko, krom gibi metalik maden ve başta mermer olmak üzere endüstriyel ham madde fiyatlarında büyük düşüş yaşanırken, bazı işletmeler kapatılmış ya da üretim durma noktasına gelmiş,

Türkiye'nin maden ihracatı azalırken, çok sayıda meslektaşımız da bu süreçte işsiz kalmıştır. Diğer taraftan, yürürlükte olan Maden Kanunu ve uygulama yönetmeliğiyle ülke kaynaklarının korunarak işletildiği ve bununla toplum yararına sunulduğunu söylemek mümkün değildir. Bugün çatısı altında bulunduğumuz kurumda doğal olarak en temel meslek disiplini olan jeoloji mühendisliği, Maden Kanunu'nda fiili olarak dışlanmıştır. Ulusal bir madencilik politikasının; bilim ve teknolojinin gereklerine, uluslar arası kabul gören mesleki standartlara uygun olarak doğayı ve çevreyi gözeterek kamu çıkarı doğrultusunda yeniden hazırlanması gerektiğini de vurgulamak istiyorum.

Diğer taraftan, TÜRKİYE BİRİNCİL ENERJİ TÜKETİMİ verilerine göre; Petrol % 29, Doğal gaz % 32, Kömür % 28, hidrolik %3,5 ve diğer kaynaklar da %7,5 tüketim payına sahiptir. Görüldüğü gibi, toplam tüketimde petrol ve doğal gaz %61 gibi önemli bir kısmı oluşturmaktadır. Yine, toplam enerjide % 74; petrolde %93 ve doğal gazda ise %97 oranında dışa bağımlı bir ülke durumundayız. Elektrik üretimi içerisinde doğal gazın payı hızla artmakta ve bugün % 55'e yükselmiş durumdadır. Başta elektrik üretimi olmak üzere birincil enerji tüketiminde tek bir kaynağa bu derece bağımlı olmanın son derece riskli olduğu açıktır. Bu tablo bile enerjide planlamanın, yerli kaynaklara yönelmenin önemini net olarak göstermektedir.

Değerli konuklar, sevgili meslektaşlar,

Bu tabloya rağmen ülkemizin enerji kaynakları bakımından hiç de olumsuz bir konumda bulunmadığını belirtmek isterim. Yenilenebilir enerji kaynakları açısından bakıldığında; Ülkenin hidrolik kaynaklarının yüzde 65'i değerlendirilmeyi beklemektedir. Rüzgar atlasıyla 48 bin megavatlık potansiyel açıklanmış olmasına rağmen yüzde 1'lik dahi üretimden söz edebilmek mümkün değildir. Türkiye'nin jeotermal enerji alanında Avrupa'nın en zengin kaynak potansiyeline sahip ülkesi olduğu bilinirken, bu alana yönelik Birkaç örnek dışında neredeyse ciddi yatırım bulunmamaktadır. Ülkemizin güneş ve biyoenerjideki potansiyeli de yerli ve yenilenebilir kaynaklar arasında değerlendirilebilir bir miktarı oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, Türkiye'nin linyite dayalı 18 bin megavatlık kapasite ile 120 milyar kilovat saatlik üretim yapabilmesi mümkünken, linyitin toplam elektrik üretimi içindeki payı yüzde 21'e gerilemiştir. Yerli kaynağımız tam olarak değerlendirilemezken son yıllarda ithal kömüre dayalı yeni termik santrallerin kurulmasının gündemde olmasını anlamak mümkün değildir. Ülkemizin hidrolik, kömür, petrol ve doğal gaz ile başta jeotermal olmak üzere yenilenebilir enerji kaynakları yeterince değerlendirilmediği ortadayken bugünlerde nükleer santraller gündeme getirilmiştir.

İlk yatırım ve işletim maliyetleri çok yüksek, 35-40 yıllık ekonomik ömürleri boyunca sıkça arıza ve güvenlik sorunları ortaya çıkan, atık sorununa hala çözüm bulunamayan bu pahalı ve dışa bağımlı enerji yönteminden vaz geçilmesi gerektiğini buradan bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Değerli meslektaşlar, değerli katılımcılar

Doğa olaylarının afete dönüşmemesinde, yer altı kaynaklarımızın tam olarak ortaya konulmasında, sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamak için jeoloji bilim ve uygulamalarına hala yeteri kadar önem verilmemektedir. Çok geniş bir uygulama alanı olan ve giderek daha da çeşitlenerek genişleyen jeoloji mühendisliği ve uygulamalarının önemini toplumsal bilince çıkarıldığını, karar vericilerin bu önemi kabul ettiğini, aklı, bilime, mühendisliğe uygun, kamu yararı doğrultusunda mevzuat düzenlemelerinin hayata geçirildiğini maalesef söyleyemiyoruz.

Afet riskleri açısından hassas bir coğrafyada bulunan ülkemizin yürürlükteki mevzuatın öngördüğü planlama anlayışı, kurumsal yapılanma, uygulama araçları ve denetim mekanizmaları ile afetlere karşı güvenli yerleşim çevreleri yaratmak konusunda yetersiz kaldığı 1999 Marmara depremleriyle bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Bu açıdan bakıldığında; uygulayıcı kamu kuruluşları, meslek odaları ve akademik çevrelerde yapılan çalışmalar ve tartışmalarda, afet duyarlı kentleşme ve planlama anlayışı çerçevesinde, mevzuat ve kurumsal eksikliklerin giderilmesi önem ve öncelik taşımaktadır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca 2004 yılında yapılan deprem şurasında bu durum tespit edilmiş, ancak bu konuda bazı ilerlemeler olmakla birlikte yeterince yol aldığımızı da söylemek mümkün değildir.

Deprem Şurasından alınan kararlardan biri olan İmar, Afet ve Yapı kanunu konusunda hiçbir düzenleme yapılamamıştır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yürürlüğe konan düzenlemelerden biri olan "Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi" ile bütün belediyelerin imar planlarına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporlarını revize etmeleri zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenlemeyi meslek alanımıza ilişkin ulusal mevzuatın oluşturulması ve kamu yararı açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirmekteyiz.

İkincil düzenlemeler şeklinde çıkarılan bazı yönetmelik ve genelgelerde ise ciddi boyutta düzenleme ve uygulama hataları bulunmaktadır.

Kentsel yapılaşmayı düzenleyen önemli yönetmeliklerden biri olan Planlı Alanlar yönetmeliğinin meslek alanımıza ilgili bölümleri, oda olarak Bakanlık nezdinde tüm uğraş ve çabalarımıza rağmen bilime mühendislik ilkelerine aykırı bir biçimde düzenlenmiştir.

Yine 1999 yılında yaşadığımız Marmara depreminden sonra yapı denetimi ve fenni mesuliyet sistemine bir çözüm olsun diye çıkarılan ve halen 19 pilot ilde uygulanan yapı denetimi kanunu ve uygulama yönetmeliğinde önemli düzenleme eksiklikleri ve ciddi uygulama hataları bulunmaktadır. Ülkemizde yapı denetimi denince hala temel ile çatı arasındaki bölüm anlaşılmakta, yapının oturtulduğu zemin ve buna bağlı oluşan sorunlar görmezden gelinmektedir. Bu anlayış yapı denetimi uygulama yönetmeliğinde de kendini göstermekte, yapılaşma esnasında yapılması zorunlu olan jeoteknik etütler idari bir iş ve işlem olarak görülerek, yapı denetim sınırları dışında görülmektedir.

Söz konusu yönetmelik en kısa sürede sadece yapı denetim derneğinin değil, bu sektörde faaliyet gösteren meslek odalarının da görüşünü alarak yenilenmeli ve yapı sisteminde denetimini idari bir iş ve işlem olmaktan çıkarak aktif bir hale getirmelidir.

Diğer taraftan, Ülkemizde mevcut Afet Yönetim Sisteminin odaklandığı afet sonrası dönem için geçerli müdahale ve iyileştirme aşamalarından ziyade; hazırlık planlama ve zarar azaltmaya dönük araçların geliştirilmesi, bir başka deyişle kriz yönetimi yerine risk yönetimini ön planda tutan bir anlayışın hakim olması gerekmektedir.

Ayrıca, Deprem Şurası raporlarında da vurgulandığı gibi orta öğretimde jeoloji derslerinin okutulması talebi hayata geçirilmelidir. Jeoloji derslerinin önemli bir işlevinin de, bir doğa olayının bilinçsizlik, sosyal ve ekonomik politikadaki yetersizlikler sonucu afete dönüştüğünü, afetin bir kader olmadığını öğretmek olacağı unutulmamalıdır.

Afet zararlarının azaltılması sürecinin önemli bir aktörü de yerel yönetimlerdir. Başta zemin etütleri ve imar planına esas Jeolojik-jeoteknik çalışmalar olmak üzere belediyelerin görev alanları içinde jeoloji mühendisliği hizmetleri önemli bir yer tutmasına rağmen belediyelerimizin uygulama ve denetleme görevlerini yerine getirmesi için yeterli sayıda jeoloji mühendisi istihdamı gerektiği de açıktır.

Sonuç olarak, Jeolojik konumu gereği doğa olaylarının sıkça yaşandığı ülkemizde doğa olaylarının afete dönüşmesinin "takdiri ilahi" değil takdiri idari olduğunu inadına savunmak, doğa olaylarının afete dönüşmesini engellemek gerekiyor.

Değerli katılımcılar,

Jeoloji mühendisliğinin yaşamdaki yeri sorunluyken, diğer taraftan jeoloji mühendisliği eğitimi de giderek artan ciddiyette olumsuzluklar taşımaktadır. Jeoloji gibi arazi uygulamasının son derece gerekli olduğu bir alanda pratikten uzak, gerçek hayat ve uygulamadan kopuk eğitim sisteminin, yetersiz öğrenciler mezun ettiği ortadayken, politik tercihlere ve yerellerin ticari kaygılarına göre yeni üniversiteler açılmakta öğrenci kontenjanları arttırılmaktadır. Bu durum, yetersiz öğretim görevlisi ve laboratuvar gibi alt yapı olanakları olmayan üniversitelerden niteliği düşük meslektaşlarımızın işsizliğe mezun olmasına yol açmaktadır.

Üniversitelerin jeoloji mühendisliği eğitim programları, olanakları ve öğretim elemanı sayıları ile öğrenci kontenjanları konuları, yapmış olduğumuz eğitim çalıştayları ve eğitim eşgüdüm kurulu toplantılarında ele alınarak çözüm üretilmeye çalışılmıştır. Ancak, önerilerimizin hayata geçmesi için başta akademisyenlerimiz olmak üzere her kesimden meslektaşlarımızın Odamıza güç vererek, ortak bir tavır yaratmamız gerekmektedir.

Değerli meslektaşlar,

Jeoloji mühendisliği bugün önemli bir nicel büyüklüğe ulaşmış, Jeoloji mühendisi sayısı hızla artış göstererek, 21.000 civarına yükselmiştir. Ancak, yerbilimleri alanında DPT verilerine göre de arz ihtiyaç farkı % 40 lara yaklaşmış durumdadır.. Bugün 6 sınıklı ikinci öğretim olmak üzere 28 jeoloji mühendisliği bölümünde eğitim verilmekte ve 2008 yılında 2200 öğrenci bu bölümlere yerleştirilmiş durumdadır. İhtiyacın çok üzerinde bir durum söz konusuken yeni bölümlerin açılması ve kontenjanların arttırılması sonucunda ihtiyaç fazlası jeoloji mühendisi sayısının giderek artacağı kesindir.

Jeoloji mühendisi ihtiyacı elbette bugünkü politikalar ve tercihler çerçevesinde belirlenmiş bir durumdur. Doğa olaylarının afete dönüştüğü, yer altı kaynaklarımızın hala tam olarak ortaya konulmadığı, doğal çevrenin korunmadığı ülkemizde, bu alanlara ilişkin doğru politikalar uygulanması halinde Jeoloji mühendisi ihtiyacının belirlenenin üzerinde olduğu açıktır. Ancak, ihtiyaç arz dengesinin kurulmadığı, planlamanın göz ardı edildiği, üretime ve yatırıma yönelik politikaların terk edildiği kamu kuruluşlarının özelleştirildiği ülkemizde işsizlik olgusu, gündemde kalmaya devam edecek ve doğru politikaların uygulanmasını sağlamak konusu ciddi bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Değerli katılımcılar,

Jeoloji mühendisleri odası bilimsel bilginin üretilmesi ve üretilen bilginin de halka götürülmesi gerektiğini, yaşanan tüm olumsuzlukların aşılması için sorgulayan, akılcı ve bilimsel bir yaklaşımın zorunluluk olduğunu vurgulamakta ve hayata geçirmeye çalışmaktadır.

Bilimle, emekle ve inatla gerçekleştirdiğimiz Türkiye Jeoloji Kurultaylarının ve benzeri bilimsel platformların çoğaltılması uğraşısına devam edeceğimizi belirtmek istiyorum

Meslek alanlarımızla ilgili gerek ülkemizde gerekse dünyada yapılan bilimsel araştırmaların sunulduğu kurultayımızın, bilimsel gelişmelerin meslektaşlarımıza ve topluma ulaştırılmasında önemli bir işleve sahip olduğuna inanmaktayız.

Odamızın bilgiyi üretme, bilimsel düşüncüyü yaygınlaştırma, bilimin toplumsal yaşamda yol göstericiliği amacının somut bir ifadesi olan 62. Türkiye Jeoloji Kurultay'ının uluslararası ve niteliği yüksek bir bilimsel platform haline gelmesi ülkemiz yerbilimcileri için övünç kaynağı olmuştur.

Bu bağlamda başta 62. Kurultay Başkanımız Sn. Celal ŞENGÖR olmak üzere, büyük bir emek ve özveriyle kurultayı ören Kurultay İkinci Başkanımız Sn. Erdin BOZKURT'a, Sekreteryasını yürüten Sn. Erkan EKMEKÇİ ile Burcu COŞKUN TUNABOYLU'ya, Kurultay Bilimsel Kurulu ve Oturum Yürütücülerine, bildiri sunan meslektaşlarımıza, yurt dışından gelerek kurultayımızı zenginleştiren bilim insanlarına, düzenlenmesinde ve yürütmesinde tüm emeği geçenlere ve bu kurultaya olanaklarıyla ev sahipliği yapan MTA Genel Müdürlüğüne, kurultayımıza katkıda bulunan değerli kamu kurumlarına, şahsım ve 22. Dönem Yönetim Kurulu adına teşekkür ediyor, başarılı bir kurultay geçeceğine olan inancımınla hepinize tekrar hoş geldiniz diyor, saygılar sunuyorum.